

Rektorn vid

2010-12-17

Selma Lagerlöfgymnasiet

1 (14)

mikael.thunberg@lks-gy.se

Dnr: 40-2010:482

Landskrona, Kävlinge och Svalöfs
gymnasieförbundinfo@lks-gy.se

Kvalitetsgranskning av Selma Lagerlöfgymnasiet i Landskrona, Kävlinge och Svalöfs gymnasieförbund

Skolinspektionens beslut

Skolinspektionen har genomfört en granskning av gymnasieskolornas yrkesförberedande utbildningars förmåga att ge relevanta yrkeskunskaper och förmåga att förbereda eleverna för yrkeslivet. Granskningen av Selma Lagerlöfgymnasiet visar att det finns behov av förbättringar.

Skolinspektionen bedömer att Selma Lagerlöfgymnasiet behöver vidta nedanstående åtgärder för att uppfylla de krav som finns i skolförfattningarna:

- Skolan behöver göra samverkan mellan skola och arbetsliv till en del av det systematiska kvalitetsarbetet.

Uppföljning

Senast inom tre månader från dagen för beslutet, dvs. senast den 17 mars 2011, ska Selma Lagerlöfgymnasiet redovisa till Skolinspektionen, avdelningen i Lund, vilka åtgärder som vidtagits med anledning av beslutet.

Skolinspektionens granskning av gymnasieskolans yrkesförberedande utbildningar i Selma Lagerlöfgymnasiet i Landskrona, Kävlinge och Svalöfs gymnasieförbund

Bakgrund

Hälften av eleverna i gymnasieskolan går på något av de yrkesförberedande programmen. Av gymnasieskolans för närvarande sjutton nationella program, räknas tretton som yrkesförberedande och tre som studieförberedande. Teknikprogrammet kan vara antingen yrkesförberedande eller studieförberedande.

2010-12-17

2 (14)

Dnr: 40-2010:482

De nationella yrkesförberedande programmen kännetecknas av att programmålen tar sikte på arbetslivet och att programmen innehåller yrkesämnen. Enligt programmålen ska de ge grundläggande kunskaper för arbete inom respektive område och ge en grund för fortsatt lärande inom arbetslivet och för vidare studier.

Den nya skollagen trädde i kraft den 1 augusti 2010, men 1985 års skollag ska fortsätta att tillämpas fram till den 1 juli 2011. För elever som har påbörjat utbildningen före den 1 juli 2011 ska 1985 års skollag fortsätta att tillämpas tills dess att eleverna avslutat sin utbildning. Det innebär att 1985 års skollag under dessa perioder är utgångspunkten för Skolinspektionens tillsyn och granskning. Av en yrkesförberedande utbildning ska minst femton veckor genomföras på en arbetsplats, 5 kap. 15 § gymnasieförordningen i dess lydelse för den 15 augusti 2010. Med arbetsplatsförlagd utbildning avses, enligt 1 kap. 2 § gymnasieförordningen i dess lydelse före den 15 april 2010 "kursplanestyrd utbildning på ett program som genomförs på en arbetsplats utanför skolan". Studier av yrkesutbildningars kvalitet tyder på att en framgångsfaktor är att det bedrivs ett uthålligt och systematiskt kvalitetsarbete kring samverkan mellan skola och arbetsliv samt den arbetsplatsförlagda utbildningen.

Under våren 2010 genomför Skolinspektionen en kvalitetsgranskning av gymnasieskolornas yrkesförberedande utbildningars förmåga att ge relevanta yrkeskunskaper och förmåga att förbereda eleverna för yrkeslivet för att på de granskade skolorna bidra till ökad måluppfyllelse genom att kvaliteten i samverkan mellan skolan och arbetslivet förbättras.

Projektet besöker 40 skolor och intervjuar 3 elever på varje skola. Vi intervjuar även dessa elevers lärare, skolans rektor/rektorer samt de utvalda elevernas handledare på arbetsplatsen. Inför besöken på skolor och arbetsplatser kräver Skolinspektionen in dokument för analys samt frågeformulär som rektor besvarat. Samtliga yrkesförberedande program är representerade. De 40 skolor som projektet granskar är spridda över hela landet.

Granskningen tar sin utgångspunkt i följande frågeställningar:

1. Sker samverkan mellan skola och arbetsliv så att utbildningen anpassas efter arbetslivets behov och förbereder eleverna för arbetslivet?
2. Har skolan på olika yrkesförberedande program genomfört arbetsplatsförlagd utbildning i tillräcklig omfattning och av god kvalitet?

3. Betygssätts eleverna vid arbetsplatsförlagd utbildning på ett korrekt och likvärdigt sätt?

Skolinspektionen sammanställer resultatet av kvalitetsgranskningen vid skolan i ett beslut. I beslutet pekas på både sådant som fungerar bra och på sådant som skolan behöver förbättra. När samtliga 40 skolor är granskade sammanfattar Skolinspektionen resultaten i en kvalitetsgranskningsrapport, i syfte att sprida vunna erfarenheter.

Övergripande information om och projektplan för kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens webbplats (<http://www.skolinspektionen.se/Kvalitetsgranskning/>).

Beskrivning av skolan och genomförande

Selma Lagerlöfgymnasiet finns i centrum av Landskrona med cirka 275 elever och utgör en av de 7 gymnasieskolorna i Landskrona, Kävlinge och Svalövs gymnasieförbund. Skolan erbjuder utbildning inom barn- och fritidsprogrammet, hotell- och restaurangprogrammet samt omvårdnadsprogrammet. Skolan erbjuder också programinriktat individuellt program (PRIV) och försöksverksamhet med lärlingsutbildning inom samtliga tre program. Hösten 2010 kommer även handel- och administrationsprogrammet att finnas bland programutbudet i skolan. All teoretisk undervisning sker i skolans lokaler förutom de praktiska delarna av utbildningen inom hotell- och restaurangprogrammet som förlagts till ett av stadens hotell. Hösten 2009 infördes så kallat entreprenöriellt lärande på alla tre programmen och skolan har ansökt om att bilda ett Service-College. Selma Lagerlöfgymnasiet leds av en rektor som innehaft tjänsten sedan 1 mars 2010 och som terminen ut även ansvarar för Justus Tranchellgymnasiet. Till sin hjälp för att leda skolan har rektor en utvecklingsledare som även är ställföreträdande rektor vid ordinarie rektors frånvaro.

Skolinspektionens granskning har avsett den arbetsplatsförlagda utbildningen inom barn- och fritidsprogrammet, hotell- och restaurangprogrammet samt omvårdnadsprogrammet.

Underlaget för granskningen består av dokument från skolan samt av information som samlades in vid intervjuer den 13 - 15 april, 2010. Intervjuer genomfördes med rektor, ett urval av personal och elever samt handledare vid arbetsplatser inom den arbetsplatsförlagda utbildningen (APU-handledare). Ansva-

2010-12-17

4 (14)

Dnr: 40-2010:482

riga för kvalitetsgranskningen av Selma Lagerlöfgymnasiet har varit Irène Sehlén, Jerry Albihn och Maria Gunnarsson Contassot.

Motivering till beslutet

Sker samverkan mellan skola och arbetsliv så att utbildningen anpassas efter arbetslivets behov och förbereder eleverna för arbetslivet?

De yrkesförberedande programmens nationella styrdokument, i form av program mål, ämnesbeskrivningar, kursplaner och betygskriterier, är formulerade och fastställda efter samråd med arbetsmarknadens parter. Enligt 1994 års läroplan för de frivilliga skolformerna, punkt 2.4 framgår att de frivilliga skolformerna ska nära samverka med arbetslivet och att det är "särskilt viktigt att skolan samarbetar med arbetslivet om den yrkesförberedande utbildningen". Enligt 2 kap. 2 § skollagen i dess lydelse före den 1 mars 2010 åligger det rektorn "att särskilt verka för att utbildningen utvecklas". Enligt punkt 2.6 i 1994 års läroplan behöver rektorn även försäkra sig om att samverkan med arbetslivet utanför skolan utvecklas så att eleverna får en kvalitativt god utbildning samt förberedelse för yrkesverksamhet.

Både genom det europeiska samarbetet i yrkesutbildningsfrågor och i tidigare utvärderingar av yrkesutbildningar lyfts betydelsen av att skolorna bedriver ett uthålligt och systematiskt kvalitetsarbete kring frågor som rör samverkan mellan skola och arbetsliv. Vissa framgångsfaktorer för skolornas kvalitetsarbete i arbetet med den arbetsplatsförlagda utbildningen identifierades i Skolverkets och Myndigheten för skolutvecklings projekt under tidigt 2000-tal¹. En sådan tycks vara att skolan betraktar samverkan med arbetslivet som en naturlig och betydelsefull del av sitt systematiska kvalitetsarbete.

Av Selma Lagerlöfgymnasiets dokumentation och genomförda intervjuer framgår att skolan samverkar med arbetslivet på skolnivå och att det är rektor

¹ Arbetsplats för lärande, om samverkan mellan gymnasieskola och arbetsliv, rapport från Myndigheten för skolutveckling, Liber distribution, 2004.

och lärare som genomför olika insatser för att utveckla utbildningarna så att de anpassas efter arbetslivets behov. Exempel på sådana insatser är de programråd som skolan kontinuerligt arrangerar för de tre programmen, handledarutbildningar inom barn- och fritidsprogrammet och omvårdnadsprogrammet samt de personliga kontakter lärarna har i samband med genomförandet av APU:n. I programråden deltar representanter för lärare, elever och föräldrar samt för branscherna och fackliga organisationer. Någon övergripande samverkan mellan gymnasieförbundet och arbetslivet eller mellan kommunen och arbetslivet kring APU-frågor sker inte. Däremot har förbundschefen engagerats i enstaka frågor t ex för att säkra tillgången till APU-platser. Skolan har också upprättat avtal med flera arbetsgivare, däribland Region Skåne. Inom omvårdnadsprogrammet har skolan byggt upp ett nätverk med APU-ansvariga och handledare inom landstinget som träffas en gång per termin, för att planera APU.

Vid intervjuer med rektorn, lärare och handledare framkommer att skolan är lyhörd för arbetslivets behov och angelägen om att eleverna ska få en god förberedelse för kommande yrkesliv. Rektorn och lärare anser att APU är nödvändig i utbildningen eftersom alla tre programmen leder till att eleverna i sin yrkesutövning ska arbeta med människor i olika situationer. De menar att den skolförlagda utbildningen inte kan ge den förberedelsen enbart teoretiskt utan att detta lärande måste ske i arbetslivet. Branscherna kan påverka beslut om när APU-perioder ska förläggas, deras omfattning och även i viss mån påverka innehållet. Exempel på sådan påverkan är vilka delar av kurserna som ska förläggas till vilken APU-period samt genom att arbetsplatserna kan ställa krav på att eleverna ska passa tider och sköta sig.

Samtliga intervjupersoner uppger att eleverna får god förberedelse för arbetslivet och en grund för fortsatt lärande i arbetslivet. Lärarna uttrycker i intervju att det varierar mellan eleverna inom de tre programmen om de lyckas utveckla förståelse för vilka krav arbetslivet ställer. Inom hotell- och restaurangprogrammet upplever lärarna att eleverna genomgår en stark utveckling under APU:n i årskurs 3. Eleverna är eftertraktade på arbetsmarknaden inom alla tre programmen, främst inom hotell- och restaurangprogrammet där företagarna knappt kan vänta tills eleverna fullföljt sin utbildning innan de anställer dem. Lärare inom de tre granskade programmen följer upp och utvärderar APU tillsammans med eleverna, såväl muntligt som skriftligt. Av skolans dokument framgår att skolan genomför en övergripande elevutvärdering varje år men

2010-12-17

6 (14)

Dnr: 40-2010:482

denna tar inte upp några frågor specifikt om APU, vilket gör att skolan saknar övergripande utvärdering av APU och därmed grund för förbättringsarbetet.

Skolinspektionens bedömning

Granskningen har visat att rektorn och lärarna i Selma Lagerlöfgymnasiet har höga ambitioner när det gäller kvaliteten i APU och anser att det är nödvändigt att samverka med arbetslivet för att kunna ge en god utbildning. Det finns utarbetade strategier för APU på programnivå. Däremot har skolan inte tagit ett samlat grepp om samverkansfrågorna och utöver de protokoll som förs vid programråden görs inga utvärderingar eller dokumentation av kvaliteten i APU på skolnivå. Skolan har därmed svårt att skaffa sig en grund för ett systematiskt förbättringsarbete när det gäller APU.

Har skolan på olika yrkesförberedande program genomfört arbetsplatsförlagd utbildning i tillräcklig omfattning och av god kvalitet?

Enligt 1 kap. 2 § skollagen i dess lydelse för den 1 mars 2010 ska: "Utbildningen ... inom varje skolform vara likvärdig, varhelst den bedrivs i landet". Normerna för likvärdigheten anges i 1994 års läroplan för de frivilliga skolformerna, punkten 1.1. Av detta följer att det är läroplanen, programmålen och kursplanerna som ska vara utgångspunkt för hur undervisningen utformas.

Med arbetsplatsförlagd utbildning avses kursplanestyrd utbildning på ett program som genomförs på en arbetsplats utanför skolan. Enligt gymnasieförordningen ska den arbetsplatsförlagda utbildningen uppgå till minst 15 veckor. Varje vecka med APU ska motsvara garanterad undervisningstid om minst 24 timmar. Det är styrelsen för utbildningen som ansvarar för omfattningen av den arbetsplatsförlagda utbildningen. Det är även styrelsen som ansvarar för att den arbetsplatsförlagda utbildningen uppfyller de krav som finns på utbildningen. Om styrelsen för utbildningen inte kan skaffa fram platser för den arbetsplatsförlagda utbildningen i den omfattning som anges i lagen, får utbildningen istället bytas ut mot motsvarande utbildning förlagd till skolan. Under sådana omständigheter ska styrelsen vidta alla åtgärder för att utbildningen så snart som möjligt kan förläggas till en arbetsplats. Det är rektorn som beslutar om hela eller delar av kurser ska arbetsplatsförläggas och om hur fördelningen över åren ska göras.

(Författningsstöd: 1 kap. 2 § gymnasieförordningen i dess lydelse före den 15 april 2010, 5 kap. 15 § gymnasieförordningen, 5 kap. 16 § andra stycket gymnasieförordningen i deras lydelse före den 15 augusti 2010).

Den arbetsplatsförlagda utbildningen konfronterar, enligt forskningen, skolan med arbetslivets utveckling och förändrade kompetenskrav. Vid Skolinspektionens tillsyn har framkommit att det finns stora skillnader i hur olika skolor arbetar med systematiskt kvalitetsarbete, hur man hanterar arbetslivskontakter och hur man uppfyller kraven att ge eleverna på yrkesförberedande program arbetsplatsförlagd utbildning. Andra framgångsfaktorer som lyfts fram är att det finns ett aktivt och fungerande programråd samt kompetenta handledare ute på arbetsplatserna.

Rektorn och lärarna berättar att varje arbetslag planerar för APU inom respektive program. Däremot finns ingen övergripande plan för APU i skolan, förutom i schemat över hur APU förläggs över läsåret. Trots att APU utgör en stor del av utbildningarna och att samtliga intervjuer visar att skolan anser APU:n är nödvändig och tillmäts stor betydelse vid bedömning och betygssättning i kurserna sker ingen samlad uppföljning eller utvärdering. I skolans kvalitetsredovisning för år 2009 anger skolan att APU "i stort sett genomförts enligt planerna" och att handledarutbildningar genomförts inom barn- och fritidsprogrammet och omvårdnadsprogrammet samt att handledarna inom hotell- och restaurangprogrammet erhållit individuella utbildningsavsnitt. Skolan redovisar dock inte några resultat från APU och APU finns inte heller omnämnd i skolans arbetsplan för 2009–2010. Skolan saknar även fora för övergripande diskussioner kring APU-frågor och i intervjuerna med rektorn och lärare fördes diskussioner kring värdet av att få delge varandra erfarenheter av arbetet med APU inom de olika programmen. Lärarna uppger att det hittills varit de själva som beslutat vilka hela eller delar av kurser som ska förläggas till arbetsplatserna. Rektorn har däremot erfarenhet av att fatta dessa beslut från tidigare rektorstjänst och har för avsikt att även nu vara den som fattar beslut i dessa frågor framöver, vilket Skolinspektionen förutsätter att så sker.

Skolan lyckas, enligt samtliga intervjuade, anskaffa APU-platser till alla elever och arbetar medvetet för att möta varje elevs individuella önskemål och behov samt skräddarsyr lösningar för de elever som är i behov av särskilt stöd. Detta kan t ex innebära att elever får så kallad förlängd APU. Eleverna har också möjlighet att påverka och komma med förslag på vilka arbetsplatser de vill vara på, främst inom hotell- och restaurangprogrammet och barn- och fritidspro-

grammet. I dessa fall kvalitetssäkrar lärarna arbetsplatsen genom besök då de informerar om utbildningen och de krav som ställs på arbetsplatsen och handledaren. Inom omvårdnadsprogrammet finns en APU-ansvarig lärare för hela gymnasieförbundet som dessutom har ansvar för anskaffning av platser inom vuxenutbildningen i kommunen. Detta är, enligt läraren, en anpassning till arbetsgivarnas behov av att samverka med en och samma person. Eftersom antalet arbetsplatser är begränsat inom kommun och landsting är det svårare för eleverna att påverka sin placering och rektorn berättar att någon elev som var missnöjd med sin placering kontaktat honom men att det inte funnits möjlighet att tillmötesgå elevens önskemål om att byta arbetsplats.

Av skolans dokument och intervjuer framgår att APU inom barn- och fritidsprogrammet är fördelad över alla tre årskurserna i tre-veckorsperioder; en period i årskurs 1 och två perioder i vardera årskurserna 2 och 3. Enligt lärar- och elevintervjuer är detta ett sätt för eleverna att hinna prova på flera olika inriktningar inom programmet samtidigt som skolan får goda möjligheter att förlägga flera mål ur olika kursplaner till APU. Rättesnöret för vilka kursplanemål som ska förläggas i APU är att dessa kräver att eleven skaffar sig erfarenhet inom ett visst område. Elev- och handledarintervjuer visar dock att en av nackdelarna är att tiden för att lära känna varandra kan bli alltför knapp under dessa tre veckor. Det är en lärare vid programmet som har det övergripande ansvaret för att anskaffa platserna och som informerar och har kontinuerlig kontakt med arbetsplatserna. Eleverna har ofta egna förslag till platser som lärarna kvalitetssäkrar. När fördelningen av APU-platser är klar skickar eleven ett personligt brev till handledaren med presentation och foto. Av brevet framgår även vilken lärare som är kursansvarig och som kommer att kontakta APU-platsen samt besöka eleven under APU-perioden.

Det framgår av skolans dokument och av intervjuer att den praktiska utbildningen inom hotell- och restaurangprogrammet är förlagd till ett hotell i centrala Landskrona under två dagar per vecka i årskurs 1 och 2. Själva APU:n förläggs sedan flera år tillbaka till årskurs 3 under en 16 veckors sammanhållen period. Detta för att tillmötesgå branschens önskemål om att man vill hinna lära känna eleverna för att kunna åstadkomma progression i lärandet under APU:n. Lärare inom programmet har under många år arbetat upp ett kontaktnät med olika företag som kontinuerligt utvecklas. Varje lärare ansvarar för en grupp på cirka 10–15 elever per årskurs under hela utbildningen som inkluderar APU:n. Skolan börjar i februari med föräldramöte där man informerar om

2010-12-17

9 (14)

Dnr: 40-2010:482

APU och de platser som kan vara lämpliga. Eleverna får sedan komma med önskemål och förslag och läraren för enskilda samtal med alla elever för att hitta lämpliga arbetsplatser i Skåne men även i övriga delar av landet och utomlands. Skolan har samarbete med bland annat restauranger och hotell i Stockholm, Tyskland och Kina där elever kan genomföra APU. Lärare tar första kontakten med arbetsplatsen och har varit även vid de platser skolan har tillgång till utomlands. Eleverna tar sedan själva kontakt med arbetsplatsen för att boka tid för intervju. I enstaka fall har intervjun lett till att platsen inte stämt för eleven och då har det skett ett byte. Eftersom APU-perioden är sammanhängande under de 16 veckorna har lärarna valt att bygga fyra olika kurspaket med valbara kurser som läggs ut i sin helhet under perioden.

Enligt dokument och intervjuer förläggs APU inom omvårdnadsprogrammet till 5 veckor i årskurs 1, 4 veckor i årskurs 2 samt 4 veckor under hösten och 4 veckor under våren i årskurs 3. Detta innebär att eleverna får en APU som totalt omfattar 17 veckor och som ger eleverna möjlighet att få inblick i flera olika verksamheter som social omsorg, sjukvård samt en valbar inriktning. Det är också ur dessa kurser som lärarna väljer de mål som ska styra APU-perioden. Även inom detta program är det många mål som innebär att eleven ska få erfarenhet av olika områden och som styr vilka kursplanemål som förläggs till arbetsplatserna. APU-ansvarig lärare kontaktar och samarbetar med de olika verksamheterna och deras APU-ansvariga och gör efter dessa träffar en lista över de platser skolan fått sig tilldelade och som eleverna sedan får välja ur. Om det är fler än en elev som valt en plats lottas platserna mellan eleverna. Eleverna kan i enstaka fall få välja plats t ex när det är privata vårdgivare.

Lärare inom alla de tre granskade programmen har utarbetat informationsmaterial till elever och arbetsplatser som visar att APU:n är kursplanestyrd. I materialet finns tydliga mål för de olika perioderna och enligt samtliga intervjuer följs dessa upp av lärare vid besök på arbetsplatserna och i skolan efter APU:s slut.

För att säkra kompetensen hos handledarna genomför skolan kontinuerligt handledarutbildning inom barn- och fritidsprogrammet och omvårdnadsprogrammet. Vid intervju med handledare inom omvårdnadsprogrammet framgår att skolans handledarutbildning är eftertraktad bland vårdpersonalen och att den är meriterande i lönehänseende. Inom hotell- och restaurangprogrammet har skolan, trots ansträngningar, dock inte lyckats samla handledarna till utbildning. Lärarna har istället genomgång med handledarna vid arbetsplatsbe-

söken. Då går de bland annat igenom aktuella kurser och kursmål, arbetsmiljöfrågor, arbetstider och hur de ska lotsa eleven genom APU:n på ett för eleven utvecklande och stimulerande sätt.

Enligt intervjuer med rektorn och lärare omfattas inte APU av skolans främjande eller förebyggande arbete mot kränkande behandling och är inte heller omnämnt i skolans plan mot kränkande behandling. Däremot finns det en fråga i enkäten till eleverna inom barn- och fritidsprogrammet som tar upp den psykosociala miljön på arbetsplatsen. För övrigt arbetar lärarna för att eleverna själva ska vara medvetna om värdegrunden och förlitar sig på att eleverna signalerar om det händer något på arbetsplatserna och då vidtar skolan åtgärder som t ex att inte använda arbetsplatsen för APU. Det händer även att arbetsplatserna själva meddelar att det inte är lämpligt att de tar emot elever under perioder när de har svårigheter av olika slag som t ex vid omorganisationer eller hög arbetsbelastning. Vid några arbetsplatser inom omvårdnadsprogrammet får eleverna utvärdera sin APU-period skriftligt och anonymt, som sedan lämnas till personalavdelningen. Ämnet är också på agendan vid programråden och handledarutbildningarna. Men lärare inom barn- och fritidsprogrammet efterlyser möjligheten att ha någon på varje arbetsplats som ansvarar för värdegrundsarbetet. Inom hotell- och restaurang uppger lärarna att det vid några arbetsplatser är en "viss jargong" som de tar hänsyn till vid placering av eleverna.

Rektorn och lärarna uppger i intervjuer att lärarna visserligen inte fått någon kompetensutveckling för att arbeta med APU men att skolan byggt upp en gedigen erfarenhet som finns hos flera än en lärare inom alla programmen. När det gäller möjligheten att hålla sig uppdaterade inom respektive bransch uppger lärarna att de inte hinner delta i någon specifik kompetensutveckling men att de till viss del får detta vid sina besök på arbetsplatserna.

Skolinspektionens bedömning

I Selma Lagerlöfgymnasiet planeras APU inom respektive program men skolan behöver utarbeta en övergripande plan på skolenivå. Skolan har en tydlig ansvarsfördelning av arbetet med APU och Skolinspektionen förutsätter att rektorn fortsättningsvis fattar beslut om vilka hela kurser eller delar av kurser som ska förläggas till APU. Kraven på APU:s omfattning uppfylls inom alla de tre granskade programmen och eleverna har god möjlighet att påverka valet av APU-plats inom barn- och fritidsprogrammet och hotell- och restaurangpro-

2010-12-17

11 (14)

Dnr: 40-2010:482

grammet. Skolan försäkrar sig såväl genom dokumentation som genom lärares personliga kontakter, att APU:n är kursplanestyrd och lärande samt att handledarna har tillräcklig kompetens för att genomföra sitt uppdrag.

Betygssätts eleverna vid arbetsplatsförlagd utbildning på ett korrekt och likvärdigt sätt?

Enligt 7 kap. 3 § första stycket gymnasieförordningen ska betyg på avslutad kurs sättas av läraren. När det gäller betygssättning av elever som är på APU ska det finnas ett samarbete mellan lärare och handledare vad gäller underlag för lärarens betygssättning. Läraren ska följa elevens kunskapsutveckling även när de är på APU för att kunna sätta ett korrekt betyg. Enligt 1994 års läroplan för de frivilliga skolformerna, punkt 2.5 framgår att läraren vid betygssättning ska utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanen samt att läraren ska göra en allsidig bedömning av kunskaperna och därvid beakta hela kursen. Läraren ska även fortlöpande ge varje elev information om elevens utvecklingsbehov och framgångar i studierna. Vidare ska läraren även redovisa för eleverna på vilka grunder betygssättning sker.

Forskning fokuserat på bedömningsgrunder för betygssättning i karaktärsämnen inom hotell- och restaurangprogrammet har visat att lärarna bedömer både elevernas yrkeskvalifikationer och andra mer generella egenskaper, s.k. nyckelkvalifikationer där de sistnämnda är självständighet, planeringsförmåga, problemlösningsförmåga, samarbete, kundkontakt, kommunikation och initiativkraft. Lärarna tenderade här att värdera nyckelkvalifikationerna högre när de skulle bedöma elevernas kunnande. Det föreföll som om lärarna i förhållande till kursplanemålen till viss del bedömde "fel" saker och att lärarna hade en tendens, åtminstone vid betygssättning av de högre betygen, att relatera till sin egen erfarenhet snarare än betygskriterierna vid betygssättning.²

² Därför fick jag bara Godkänt, bedömning i karaktärsämnen på HR-programmet, Helena Tsagalidis, Stockholm, Pedagogiska institutionen, Stockholms universitet, 2008.

2010-12-17

12 (14)

Dnr: 40-2010:482

Skolan har utarbetat olika dokument för elevernas kunskapsbedömning i APU för alla de tre granskade programmen. Av dessa dokument och intervjuer med lärare, elever och handledare framgår att lärare inom de tre programmen arbetar på olika sätt med att följa elevers kunskapsutveckling, bedöma och betygsätta.

Lärare inom barn- och fritidsprogrammet har utarbetat en checklista över mottagande av elev på APU-platserna. Av denna framgår att handledaren kontinuerligt ska föra samtal med eleven under APU-perioden. Samtalen förväntas innehålla allmänna reflektioner om arbetet vid arbetsplatsen och att handledaren delar med sig av sin arbetslivserfarenhet och yrkeskunskap. När halva tiden har gått ska eleven få ett muntligt omdöme som handledaren kortfattat dokumenterar i en blankett. Vid periodens slut sker ett avslutande samtal och handledaren skriver ett slutgiltigt omdöme. Handledaren utgår då från kursplanemålen med betygskriterier i den matris för bedömning och betygssättning som lärarna har utarbetat. I matrisen finns även utrymme för eleven att ange vad han eller hon ska göra för att nå målen och hur eleven ska visa att han eller hon uppnått kriterierna. Handledaren har möjlighet att kommentera och bedöma om eleven uppnått målet enligt skalan; till viss del, till stor del eller helt. Varje elev får skriftligt utvärdera APU-perioden i skolan.

Inom hotell- och restaurangprogrammet följer lärarna elevernas kunskapsutveckling genom diskussion vid besöken på arbetsplatserna. Eleven har en så kallad APU-mapp med samtliga kursplanemål, betygskriterier och checklistor över vad eleven ska göra som lärare, handledare och elev går igenom. Handledaren bedömer enligt en tregradig skala; om eleven inte, delvis eller helt uppfyllt kriterierna. Utöver denna uppföljning för eleven dessutom loggbok, enligt förutbestämda frågor, som varje månad skickas med e-post till läraren i skolan. Tillbaka i skolan efter de 16 veckorna skriver varje elev en individuell utvärdering och en halvdag ägnas åt gemensam diskussion med uppföljning av APU.

Lärare inom omvårdnadsprogrammet har utarbetat olika dokument med information till handledare och elever om bedömning, bedömningsunderlag samt bedömningspunkter för de olika perioderna. Dokumenten innehåller de olika kursplanemålen med betygskriterier som är aktuella för respektive period samt instruktioner till handledaren för själva bedömningen. Ett exempel på detta innebär att handledaren ska bedöma hur elevens förmåga inom olika områden utvecklats genom att markera på en ograderad linje mellan ytterligheterna "svagt" till "starkt". De områden som ska bedömas är intresse, initiativ, be-

2010-12-17

13 (14)

Dnr: 40-2010:482

mötande, empati, ansvar, samarbete och kunskaper. I dokumentet finns även utrymme för handledarens kommentarer. Ett annat exempel innebär att handledaren ska bedöma elevens förmåga inom olika områden enligt en tregradig skala; bristande trots handledning, god förmåga med handledning och självständig med god förmåga. Formuleringarna för de olika områdena som ska bedömas är i detta exempel direkt hämtade ur kursplanernas betygskriterier och i dokumentet finns utrymme för såväl halvtidsbedömning och slutbedömning. Inom programmet förekommer även att eleverna får uppgifter som ska lösas under APU:n. Ett exempel på en sådan uppgift är avsett för årskurs 2 och innebär att eleven ska omsätta sina teoretiska kunskaper i ett autentiskt patientfall. Det framgår tydligt att uppgiften ska lösas mot målen ur tre olika kurser där även betygskriterierna är angivna.

Skolinspektionens bedömning

Skolans lärare och handledare samarbetar för att följa elevens kunskapsutveckling vid APU och har en väl utarbetad dokumentation för bedömningsprocessen inom de granskade programmen. Skolinspektionen bedömer att Selma Lagerlöfgymnasiet bedömer och betygssätter på ett korrekt och likvärdigt sätt.

Skolinspektionen

2010-12-17

14 (14)

Dnr: 40-2010:482

I ärendets slutliga handläggning har Jerry Albihn och Maria Gunnarsson Contassot deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Lotta Kårlind

Enhetschef

Irène Sehlin

Undervisningsråd/Föredragande